

Dogodki ob koncu vojne

Kaj skriva Golobivnica

Odgovarjam na članek Tina Mamića "Fojba je ekološka nevarnost", objavljen v PN 3. marca, v katerem navaja dve, po njegovem mnenju verodostojni priči dogajanja v zvezi z jamo Golobivnica.

Prva priča, Enio Fonda, je bil po razpadu Italije prevajalec v nemški vojski na italijanski fronti, tako da ga aprila, maja in junija 1945 ni bilo v naših krajih. Pod zavezniško upravo se je vrnil v Trst in se povezal z emigracijo iz vrst nekdanje bele garde in domobranstva. Ker je bila tudi Lokev pod zavezniško upravo, je začel med vaščani ustanavljati tako imenovano "reakcijo", ki je bila protijugoslovansko usmerjena. V to godljo je spravil kar nekaj vaščanov, med njimi tudi svojega bodočega polsvaka. Ta je postal "čerín" (žandarji v Trstu iz nekdanje fašistične policije, ki so brutalno zatirali demonstracije Slovencev za priključitev Trsta in Primorske k takratni Jugoslaviji).

Druga priča, duhovnik Virgilij Šček, ni bil nikoli prisoten ob času maščevalnih ukrepov nad zajetimi pripadniki SS pri jami Golobivnica.

Pri jami so bili prisotni vaščani Lokve in Prelož iz IO OF kot priče (B.J., Č.J, Š.J.), nekateri svojci štirih (tri ure pred osvoboditvijo) ustreljenih domačinov, pripadniki 4. armade NOVJ, ki so dali obljubo, da jih bodo maščevali, in še nekaj stražarjev KNOJ-a. Privedeno je bilo 82 zajetih pripadnikov 1. bataljona Heine, 139. polka in 136. polka 188. nemške rezervne divizije gorskih lovcev, ki je skupno z domobranci 18. maja 1944 izvršila nepopisne zločine nad prebivalci Tominj, Podbež in Zajelšja pri Ilirski Bistrici. Takrat je bilo ubitih več kot 60 vaščanov, nekatere so žive vrgli v goreče hiše. Priletno žensko Ivanko Lakota so zaklali na vrtu. Fotografije te morije in poboja v Lipi pri Rupi so bile najdene pri obersturmfuhrerju (podporočniku) in še pri treh nižjih častnikih.

Gospodu Jožetu Dežmanu priporočam, da prebere strani 305-312 v knjigi Istrski odred Maksa Zadnika ali pa se o verodostojnosti prepriča na kraju tragičnih dogodkov. Zaradi obremenilnih dokazov so bili morilci ustreljeni pred jamo in vrženi vanjo. Ali so bili domači izdajalci (1943-1944) iz vasi vrženi v to jamo (takrat še kot italijanski državljani), ni dokazov. Drugih žrtev v tej jami po 17. maju ni bilo. To lahko potrdijo še nekatere žive priče, ki so ob branju Lokavskih starin Virgila Ščeka, ko je bil v Lokvi še župnik Alojz Pavlič, zmajevali z glavo in se nasmihali neverjetnim izmišljenim zgodbam.

S pomočjo še živih prič lahko grem v še podrobnejši opis takratnih dogodkov, s polnimi imeni. Mislim pa, da je ravno to cilj nekaterih privržencev Rožmanove kontinuitete: da spre Lokavce in Preložce med seboj v korist nekdanjih sodelavcev fašistov in sedanjih neofašistov.

Gospoda Dežmana sprašujem, kje naj položim cvetje v Italiji, kjer je bilo več kot trideset koncentracijskih taborišč za Slovence in Hrvate, poleg Gonarsa in Renicija? Ali ne bi najprej poiskal kosti teh zavednih ljudi in jih ne bi enačil "civilizacijsko" s kostmi njihovih morilcev!?

BORIS ČOK, Lokev